

DE KLEINE ANDREAS

juni, juli 2025

nieuwsbrief Lutherse Gemeente Rotterdam

‘Eens komt de grote zomer’

Tekst Johann Walter, melodie Wittenberg 1545, lied 747.

(Computer)schilderij ‘Zomer in een Hollandse polder’, in opdracht gemaakt door AI (kunstmatige intelligentie) voor ‘De Kleine Andreas’ op 11 juni 2025.

Zie ook elders in dit nummer.

WELKOM BIJ DE DIENSTEN IN ONZE ANDREASKERK!

Koffie na afloop in de Paardenkamer. Zie ook website

- **Zondag 15 juni, 10.30 uur.** *Rachel Wardenaar.*
- **Zondag 22 juni, 10.30 uur.** *Ds. Mirjam Visser-Fuchs. Luthers Bruiloft.*
- **Zondag 29 juni, 10.30 uur.** *Ds. Wim van Beek.*
- **Zondag 6 juli.** *Ds. Mirjam Visser-Fuchs. Heilig Avondmaal. Ketí Koti.*
- **Zondag 13 juli, 10.30 uur.** *Ds. Mirjam Visser-Fuchs.*
- **Zondag 20 juli, 10.30 uur.** *Elsa Aarsen-Schiering.*
- **Zondag 27 juli, 10.30 uur.** *Ds. Mirjam Visser-Fuchs.*
- **Zondag 3 augustus, 10.30 uur.** *Ds. Fulco Tummers. Heilig Avondmaal.*
- **Zondag 10 augustus, 10.30 uur.** *Zomerviering*
- **Zondag 17 augustus, 10.30 uur.** *Zomerviering*
- **Zondag 24 augustus, 10.30 uur.** *Zomerviering*
- **Zondag 31 augustus, 10.30 uur.** *Helen Florijn.*

ZOMERVIERINGEN

De Andreaskerk is ook in de zomer elke zondag open voor de kerkganger. Op de zondagen 10, 17 en 24 augustus is er dus een 'zomerviering'. Dit zal een 'Metten', een eenvoudige ochtendviering zijn, die wordt verzorgd door een kerkenraads- of gemeentelid. Na afloop van de dienst drinken we uiteraard gezellig koffie of thee met elkaar. De diensten beginnen gewoon om 10.30 uur. Ook hartje zomer allen van harte uitgenodigd!

AGENDA

- **Zondag 22 juni. 'Luthers Bruiloft'. 10.30-14.00 uur.**
Andreaskerk: dienst en feest.
- **Zaterdag 28 juni, 16.00 uur.**
Andreaskerk: 'Zweeds concert', met Chalmers Sångkör uit Göteborg.
- **Donderdag 19 juni, 19.00-19.30 uur.**
Hoflaankerk, Oudedijk 2: interkerkelijke wake voor vrede en gerechtigheid in de Palestijnse gebieden.
- **Dinsdag 8 juli, vrijdag 11 juli, vrijdag 25 juli, 18.00 uur.**
Luthers tafelgesprekken.

VAN DE PREDIKANT

Ds. Mirjam Visser-Fuchs

Liefde als daad van geloof: bruiloft van Martin Luther en Katharina von Bora

Wittenberg, 13 juni 1525 – (500 jaar geleden!). Het had uit een middeleeuwse soap kunnen komen: een gevluchte non en een ex-monnik die elkaar het jawoord geven. ‘Skandalös!’ riepen de keurvorsten. ‘Godslasterlijk!’ foeterden de kardinalen. En Luthers vrienden? Die zaten met gekromde tenen. Want als Martin Luther zou trouwen, was het officieel, was de breuk met Rome definitief. En dan die bruid! Katharina von Bora, scherp van tong en praktisch van aard. Geen dame die zich liet overschaduwen door Luthers theologische gloed. Terwijl hij zich opwond over genade en geloof, vroeg zij nuchter: ‘Wie draait de was?’ Ze bestierde het huishouden, de boerderij, de brouwerij en een hele zwik studenten – en Martin? Die preekte, schreef en liet zich ondertussen opvoeden door zijn Käthe.

Konrad Weigand: ‘Luthers Hochzeit’ (gedeelte), Kunstsammlungen der Stadt Nürnberg.

Dat Luther niet veel romantische woorden gebruikte, is bekend. Op de vraag waarom hij trouwde zei hij: ‘Nou ja, ik moet de paus boos maken, de engelen blij en de duivel verdrietig.’ Katharina zal wel met haar ogen gerold hebben.

Toch groeide er liefde. Echte liefde. Ondanks - of dankzij - het niet overslaan van de eerste vonk. Hun huwelijk was meer dan huiselijk geluk. Het was een publiek statement: vrijheid is ook praktisch. Geen opgelegd celibaat, geen verboden liefde, maar leven vanuit geloof én verantwoordelijkheid. Katharina liet zich niet zomaar koppelen aan de eerste de beste dominee. Ze wees zelfs Luthers huwelijkskandidaat resoluut af. 'Dan trouw ik nog liever de reformator zelf!' zei ze. En voilà: zo geschiedde. De reacties? Niet mals. Spotprenten, scheldkanonnades en zelfs boeken met titels, die we in dit nette blad maar liever niet herhalen. Katharina werd afgeschilderd als de personificatie van zonde en verleiding. Maar wie haar echt kende, zag een vrouw met moed, geloof en een groot hart – en een flinke dosis organisatorisch talent. Het huwelijk van Luther en Von Bora was dus allesbehalve het einde van de Reformatie. Sterker nog: het gaf haar juist vleugels. En het liet zien: liefde en geloof hoeven geen tegenstelling te zijn. Soms begint een revolutie gewoon... met de was doen.

LUTHERS BRUILOFT

Lianda Groeneveld-Dettmeijer

De Lutherse Gemeente Rotterdam viert elk jaar haar gemeentefeest 'Luthers Bruiloft'. Dit jaar op zondag 22 juni. Omdat het 500 jaar geleden is dat Martin Luther & Katharina von Bora zijn getrouwd, vieren we het dit jaar graag extra feestelijk! Wat kunt u verwachten:

- een feestelijke dienst met veel muziek;
- een gezellig gemeentefeest in het Katharinahofje;
- een foodtruck met lekker eten;
- spelletjes voor jong en oud.

De dienst begint om 10.30 uur. Het feest duurt tot ongeveer 14.00 uur. Neem gerust familie en vrienden mee. Aanmelden is niet verplicht, maar wel handig voor de catering, het liefst vóór 18 juni. Aanmelden kan via luthersrotterdam.nl/aanmelden of bij kosteres Greet Postema (010-4222472). Vindt u het leuk om een taart te bakken? Heel fijn! Geef dat even door bij uw aanmelding. De cateraar verzorgt al het overige eten. We hebben deze keer dus geen hapjes of broodjes nodig.

PASTORAAT

Ds. Mirjam Visser-Fuchs

Graag kom ik met u in gesprek. Inmiddels heb ik een elektrische fiets en geniet ik van de vele langeafstand-fietspaden in Rotterdam. U helpt me, als u zich bij me meldt als u graag een bezoek wilt. Dat kan om gewoon nader kennis te maken of om iets te bespreken wat u bezig houdt. Het is ook mogelijk om thuis Avondmaal te vieren als u niet meer naar de kerk kunt komen. Hiervoor hebben we een koffer met mooi Avondmaalszilver. Ik was al een keer met het koffertje onderweg en het was een heel bijzondere viering. Hartelijk welkom! (06-16374899, predikant@luthersrotterdam.nl).

JAN BLANKERS (1954-2025): GEDREVEN ORGANIST

Andries Ponsteen/Niels Jan van der Hoek

Wij kregen het tragische bericht dat op 8 juni plotseling is overleden: Jan Blankers, oud-organist van de ELG. Jan was een gedreven musicus. Orgelspelen was alles voor hem. Afkomstig uit de Betuwe verhuisde hij in 1981 naar Vlaardingen. Hij was organist van verschillende kerken daar en in Schiedam. In Rotterdam was hij verbonden aan de Pauluskerk en aan onze gemeente van 2001-2009. Zijn kerkelijk-orthodoxe afkomst kon je soms nog horen, wanneer hij bij het begeleiden van een psalm luidkeels een bovenstem zong. Samen met wijlen Klaas Veldman heeft hij er voor gezorgd, dat onze kerk een prachtig secretaire-orgel kon aanschaffen. Jan was een meer dan gemiddeld amateur-organist. Over kerk- en orgelmuziek had hij een – ook vaak letterlijk – uitgesproken mening. Die botste dan wel eens met die van anderen. Hij was ook sociaal bewogen en actief. Bij zijn afscheid op 7 juni 2009 hebben we als ELG een speciaal lied voor hem gezongen, op de melodie van ‘Ere zij aan God de Vader’, lied 255. De laatste strofe van die ode staat hieronder en geeft de waardering weer van de ELG toen. En ook van de ELG nu.

*Jan, voor al die mooie klanken,
die je bracht met je (Rug)werk,
willen wij je nu bedanken,
als oprecht muzikale Kerk.
Met je orgel, met je orgel
maakte jij ons zingend sterk!*

(foto: ‘Orgels in Vlaardingen’)

‘ZWEEDS CONCERT’ IN ANDREASKERK

Freek Houweling

Op zaterdag 28 juni om 16.00 uur organiseren we samen met de Zweedse kerk een ‘Zweeds concert’ met midzomermuziek in de Andreaskerk. Het studentenkoor Chalmers Sångkör uit Göteborg treedt tijdens dit concert op. Ook is er een gebed en een gezamenlijk gezongen kerklied. Voor de Zweedse delen van het programma zullen we zoveel mogelijk in een vertaling voorzien. Leden van de Lutherse Gemeente zijn van harte uitgenodigd. De toegang is vrij. Na afloop is er koffie met iets lekkers. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met dominee Elsa Westberg: elsa.westberg@svenskakyrkan.se

VAN DE KERKENRAAD

Jeroen van Velzen

Op woensdag 14 mei kwam de kerkenraad bijeen. Zoals gewoonlijk stond de meivergadering in het teken van het bespreken van de jaarrekeningen over 2024 van de Diaconie en de Kerkrentmeesters. Na bespreking zijn beide jaarrekeningen vastgesteld. De jaarrekeningen liggen voor gemeenteleden vanaf 1 juni ter inzage bij de koster.

Daarnaast werden de jaarrekeningen van de fondsen 'Weeshuis' en 'Lidmatenhuis' vastgesteld. Verder sprak de kerkenraad over de voorbereidingen van ons gemeentefeest Luthers Bruiloft op zondag 22 juni. Martin & Katharina Luther trouwden in 1525 - 500 jaar geleden! Daarom pakken we dit jaar uit met een extra feestelijke editie van Luthers Bruiloft. Een werkgroep vanuit de kerkenraad bereidt met de predikant de dienst en het aansluitende feest voor. Zie voor meer informatie elders in deze 'Kleine Andreas'. Het tweede deel van de vergadering werd besteed aan het voortzetten van de 'Heidag', die de kerkenraad op 13 april had. Gesproken werd over kansen om kerk te zijn voor alle generaties, de rol die de kinderkerk kan spelen, wat we tieners te bieden hebben en over samen gemeentezijn. Om de verbondenheid te versterken, zullen in de komende periode gemeenteleden actief worden uitgenodigd om mee te doen. Ook wordt gedacht aan een interessant activiteiten aanbod voor na de zomer. De plannen worden momenteel uitgewerkt in concrete acties. Wordt dus vervolgd!

DOOR DE OGEN VAN ANDREAS

Andries Ponsteen

Kunstmatige Intelligentie: olifant in de (kerkelijke) kamer?

Zij is overal: *kunstmatige intelligentie*, oftewel 'AI', *Artificial Intelligence*. Het omslag van deze Kleine Andreas is bijvoorbeeld met AI gemaakt. Andreas voerde simpelweg op zijn computer de opdracht 'Zomer in een Hollandse polder als schilderij' in en hup: binnen een paar seconden had hij dat landschapje. U zult het met me eens zijn dat het er best Hollands, polderachtig en zomers uitziend is. Maar het is ook een tikje vreemd. De molen is bijvoorbeeld nog niet je dat. Maar AI schildert nog niet zo lang en dit is maar kinderspel. AI kan bijna oneindig veel meer dan schilderen: teksten schrijven, onderzoek doen, verkeer regelen, muziek componeren. Wat dat laatste betreft: in een wetenschappelijke, zogenoemde Turing-test, waarbij zowel muziek van Bach als van AI (in de stijl van Bach) klonk, vonden de toehoorders dat de nep-Bach de echte was! AI heeft enorme gevolgen voor de samenleving. We geloven er steeds meer in. Ongetwijfeld komt AI dus ook in de kerk. Hoe? Schrijven dominees hun preken niet meer zelf? Hebben we geen componisten meer nodig? Geen redacteur van 'De Kleine Andreas'? Interessante vragen, die we nog een tikje voor ons uit schuiven. AI is nog een beetje de olifant in de spreekwoordelijke (kerkelijke) kamer.

Hieronder ter verstrooiing nog een met AI gemaakt plaatje. De opdracht was: 'Maarten Luther op een motor'. Nou....dat werd nog geen echte Maarten, hier moet AI nog aan werken. Aan de andere kant: knap om zoiets in 10 seconden op je computerscherm te zetten! Maar alle gekheid op een stokje: dit is vast niet de laatste keer dat u hier iets over (en door ☺.....?) AI leest.

LUTHERS BOEKENCLUB

Ds. Mirjam Visser-Fuchs

Graag wil ik in juni/juli beginnen met een boekenclub. We komen één keer per maand op een avond samen om de thema's van een boek te bespreken. Het eerste boek dat we lezen is: 'Verslaafd aan God' van Peter Rollins. 'Verslaving aan een God die gelukkig maakt en die de leegte in de ziel opvult. Kerken propageren vaak dit godsbeeld en verkopen God als 'geluksproduct'. Zo is de kerk één van de spelers op de markt van welzijn en geluk. Rollins betoogt daarentegen dat juist aanvaarding van leegte en niet-weten een kern is van christen-zijn. Dat laten Jezus' kruisiging en andere christelijke verhalen zien. Bevrijding van de verslaving wordt mogelijk wanneer 'het niets' als grond van het bestaan wordt erkend, in plaats van het te ontvluchten. In die diepte is God te benaderen.

Het mysterie van Gods werkelijkheid kan worden ontmoet door een diepe en toegewijde liefde voor de wereld zelf'. 'Verslaafd aan God' eindigt met voorbeelden van nieuwe rituelen en vieringen, waarin aan het niet-weten als goddelijk mysterie een liturgische vorm wordt gegeven. Als je zin hebt om mee te lezen, geef je dan op bij ds. Mirjam Visser-Fuchs (06-16374899, predikant@luthersrotterdam.nl). Ik leg een appgroep aan en maak dan een poll voor een eerste datum.

LUTHERS TAFELGESPREKKEN

Ds. Mirjam Visser-Fuchs

Tafelgesprekken volwassenen

Wat is er gezelliger dan samen met elkaar aan tafel te zitten en daarbij een goed gesprek te voeren? Graag nodig ik iedereen uit voor een Luthers Tafelgesprek met soep en brood. Het bijzondere aan de eerste Tafelgesprekken is, dat de uitnodiging per leeftijd is. Het klinkt misschien een beetje gek, maar dat is om het contact onder leeftijdsgenoten in onze gemeente te stimuleren. Voor de zomervakantie zijn er twee Tafelgesprekken:

- vrijdag 11 juli vanaf 18 uur voor iedereen tussen 40 en 50 jaar;
- vrijdag 25 juli vanaf 18 uur voor iedereen tussen 50 en 60 jaar.

Na de zomer komen er meer tafelgesprekken, voor andere leeftijden, maar ook zonder leeftijdsbeperking en met een thema. Voor vragen en aanmelden kunt u terecht bij ds. Mirjam Visser-Fuchs (06-16374899, predikant@luthersrotterdam.nl). De avonden gaan door vanaf vier deelnemers en vinden plaats in de Andreaskerk. Welkom!

Tafelgesprekken special edition jongeren

Graag nodig ik jongeren (tussen ongeveer 14-22 jaar) uit voor een gezellige avond met pizza en spelletjes, om elkaar te ontmoeten en te leren kennen. Wie doet mee? Dinsdag 8 juli van 18.00 uur tot ca. 21.00 uur in de Andreaskerk. Meld je aan bij ds. Mirjam Visser-Fuchs (06-16374899). Zeg het graag voort, als je iemand kent en neem gerust een vriend(in) mee.

BELIJDENISCATHECHISATIE

Ds. Mirjam Visser-Fuchs

Na de zomer start een groep catechisatie, er is al één aanmelding. Wie wil ook belijdenis doen? Je verdiepen in Bijbelverhalen en onderzoeken wat belangrijke theologen dachten en denken, zoals Martin Luther, Dietrich Bonhoeffer en Mariann Budde? We lezen samen, komen in gesprek over de zin van het leven, kijken een film, gaan op excursie, spelen en eten. Heb je interesse om mee te doen? Meld je dan aan bij Mirjam Visser-Fuchs (06-16374899, predikant@luthersrotterdam.nl)

TERUGBLIK OP SYMPOSIUM 'TRANSGENDER EN GELOOF'

ds. Mirjam Visser-Fuchs

Op 14 mei bezocht ik het symposium 'Transgender en geloof' van 'Wondermooi' in Utrecht. Prof. dr. Heleen Zorgdrager hield de keynote met de titel: 'Oneindig waardig: Transgender en gelovig in een polariserende wereld'. De levens van transgender en non-binaire mensen staan de laatste tijd steeds meer onder druk. De polarisatie in het maatschappelijke debat, op sociale media en op straat neemt toe, ook door de verstarrende politieke discussie en in de kerken. Toch was de insteek van de lezing positief: kijk ook eens naar gendereuforie, de vreugde die iemand ervaart als hij/zij/die kan zijn wie die is. Er is ook veel veerkracht en vreugde te vinden. Dat merkte ik in het gesprek met de mensen die aanwezig waren en in de paneldiscussie. Wat ik meeneem van deze dag zijn ontmoetingen met veel mooie mensen, die ieder een eigen verhaal hebben en dat het een rijkdom is om deze verhalen met elkaar te kunnen delen. Het laat zien hoe veelzijdig en rijk mens-zijn is in al zijn facetten. Het is zo belangrijk om elkaar te respecteren en de ander te zien en te horen zoals die is. Wilt u in gesprek over dit thema? Van harte welkom!

Leestip: 'Wondermooi, zoals U mij gemaakt hebt'. Handreiking voor gelovige transgenders en werkers in de kerk onder redactie van Carl Buijs, Wielie Elhorst, Jolanda Molenaar en Heleen Zorgdrager.

ONTDEK JE PLEKJE: LUTHERS HOFJE AMSTERDAM

Peter Wagenmaker

Wist je dat er midden in het bruisende hart van Amsterdam een verborgen pareltje ligt, speciaal voor studenten? Verborgen achter de gevels aan de Nieuwe Keizersgracht vind je het Van Brants Rushofje – een prachtig Luthers hofje waar studenten samenwonen in een unieke, historische omgeving.

Veel mensen in Luthers Nederland weten niet dat dit bijzondere hofje bestaat! Iedereen die aan een Amsterdamse MBO-, HBO- of WO-instelling staat ingeschreven, komt in principe in aanmerking voor huisvesting daar.

Ben jij een student of ga je in Amsterdam studeren? Of uw (klein)kind? Stuur een mail naar vbrhofje@gmail.com en ontdek alles over de toelatingsprocedure en de praktische zaken. Heb je een andere vraag? Stuur dan een mail aan Peter Wagenmaker, de voorzitter van het Hofje: peterwagenmaker@luthersamsterdam.nl

BOEKPRESENTATIE 'VAN HOGERHAND'

Stichting Lutherse Uitgeverij en Boekhandel

Uitnodiging voor de feestelijke presentatie van het boek 'Van Hogerhand' over zegen en zegenrituelen met als ondertitel: 'Een bijna voltooide studie over zegenen', door dr. C.F.G.E. Hallewas (oud-predikant ELG Rotterdam). Deze presentatie zal plaatsvinden op zaterdag 28 juni 2025 om 14.00 uur in de Lutherse Kerk te Ede (Beukenlaan 12). Hans Mudde en Hans Uytenbogaardt zullen het boek aan hun vriend en collega Eddy Hallewas presenteren en natuurlijk ook aan u. De bijeenkomst wordt muzikaal verrijkt door Dick Troost en Erik van der Heijden. Na afloop is er gelegenheid tot ontmoeting en gesprek bij een drankje.

VAKANTIE DS. VISSER-FUCHS

Ds. Mirjam Visser-Fuchs

Van 28 juli tot 3 augustus en van 11 tot 24 augustus heb ik vakantie. Neemt u dan contact op met Mies Langelaar. Indien nodig staat een collega uit de werkgemeenschap Noordrand ter beschikking.

*Probeer het maar: een toren van Babel maken van spaghetti en marshmallows!
Pinksteren 2025.*

COLOFON

***Redactie: Mies de Vries-Langelaar, Mirjam Visser-Fuchs, Andries Ponsteen
(eindredacteur/ 06 38466960)***

*Bijdragen: Freek Houweling, Jeroen van Velzen, Mirjam Visser-Fuchs,
Lianda Groeneveld-Dettmeijer, Niels-Jan van der Hoek, Peter Wagenmaker,
Andries Ponsteen. Distributie: Greet Postema.*

Andreaskerk, Heer Vrankestraat 51,
3036 LB, Rotterdam, 010-4222472
www.luthersrotterdam.nl